

Govor Sv. Oca Pape Pija XI. hrvatskim Orlicama.

[Održan u audijenciji 5. IX. 1926.]

5. t. mj. primio je sv. Oca Papa u audijenciju 50 hrvatskih Orlica u njihovim lijepljivim odorama. Uz Orlice bili su tu još prisutni provincijal frajstava-kommentarista mr. o. dr B. Burić, orlički duh, vode vlc. gg. don Ante Radić, J. Giničević, dr M. Klarid i o. t. Tomazović te još neka vlc. gospoda, a bio je zastupan i lijepljivi broj hrvatskih Orlova isto tako u odorama sa drom I. Merzom, tajnikom HOS, i o. A. Vlahom, referentom za naraštaj, na čelu. Svi ukupno prisutnih bilo je 70. Sv. Ocu ih je predvodio šibenski biskup presv. g. dr Jerko Mileta, koji je dan prije od sv. Oca bio primljen u posebnu audijenciju.

Kad je sv. Ota stupio u dvoranu („Sala del trono“), potpredsjednica SHO gđica M. Slanković i org. referentica SHO gđica V. Šoligir predale su mu adresu vjernosti i odanosti, vrlo umjetno teradnu i ukusno urezanu u korice, obložene platinom izvezenim s narodnim motivima. Presv. Mileta je tad redom predstavljao sv. Ocu pojedine hodočasnike, koji su mu klečeći ljubili pastirski prsten. Nato je sv. Ota sa svoja prijatelja hrvatskim Orlicama i svima prisutnima upravo ovaj lijepljivi i značajni govor:

Radost i zadovoljstvo nad dosadašnjim radom i želja za još jačim razvojem.

Htjeli bismo kazati Vam nekoliko riječi, da uzognete razumjeti, koliko smo očinski radosni i zadovoljni, što Vas vidimo, drage kćeri i dragi sinovi, da ste došli k Nama iz Nama toliko mile koliko vjerne Hrvatske.

Prošle godine došli su k Nama Orlovi. Ove godine Vi Orlice. Obradovao nas je izvještaj Vašega časnog vode presvij. gosp. biskupa Milete o sretno zasnovanoj organizaciji hrvatske katoličke ženske omladine, Svezi Hrvatskih Orlica. Čuli smo i čitali, koliko dobra i spasonosnoga ste Vi, mile Orlice, u tako kratko vrijeme izvele, te kako se Vaša organizacija divno razvila, tako da, dok ste prošle godine imali tek 1300 članica, ove godine je taj broj već poskočio na 5000. To je znak unatarnje vrijednosti, čvrstoće i životne snage Vaše organizacije. Predviđamo, da će broj Vaših članica skoro porasti na osam i deset tisuća, pak želimo, da Vas presvijetli Mileta tada k Nama opet dovede u mnogo većem broju, po mogućnosti što bližem potpunom broju članica.

Program Orlica i njihov način rada je divan: vlastito posvećenje i uzgoj čista srca te apostolat.

Još više Nas raduje Vaš lijepljivi i divni program te način, kako ga provodite.

U svom programu Vi nadasve naglašujete posvetu svojih duša. Na osobiti način nastojite, da sačuivate neokaljanu svoju nevinost i čistoću svoga života, koja je čuvarica svih ostalih kreposti. Ona je oboružana srčanost, strpljivošću, odličnošću, postojanošću i pomaže Vam, da svladate napasti svojih sjetila, zavodljive zamke vazda var-

voga svijeta i obzir ljudski, koji svakako ponizuje dušu kao i tijelo te je baš stoga najodvratnija stvar za duše Orlica i Orlova.

U svom programu Vi također naglašujete pravi apostolat, i to apostolat riječi, ali nadasve apostolat dobrog primjera. Ovaj bez riječi, svima govori, što ste i što hoćete, tim više, što Vi na zgodan način znate, da spojite otvoreno ispovijedanje svoje vjere sa vašim raznim društvenim zvanjima.

Sretna misao, što Orlice pripadaju svim staležima i zvanjima.

Bila je veoma sretna zamisao, što Vi primate u svoje redove članice, bez razlike kojemu staležu ili sloju pripadate. Tako Vi možete mnogo lakše da svuda širite duh Crkve Isusa Krista i da posvuda blagotvorno djelujete.

Orlovstvo i proslava sv. Franje i sv. Alojzija.

Ovo Vaše hodočašće dolazi k Nama u veoma zgodan čas upravo, kada se slavi sedamstogodišnjica smrti sv. Franje Asiškoga i tristogodišnjica proglašenja svetim sv. Alojzija Gonzage.

Sv. Franjo uči nas, kako treba da se otrgnemo od stvari ovoga svijeta te kako je uzvišeno savršeno siromaštvo i mrtvenje sjetila; uči nas pravom duhu molitve i ljubavi, kojom je posvuda navijestao „mir i dobro“, tako da se svojom serafimskom ljubavi uzdigao do mističkih visina i zaslužio povištica, da nosi utisnute na svojem tijelu svete Rane Isusove. Bez ovih kreposti, koje je vršio sv. Franjo, nema kršćanskoga života. I ako svima nije moguće, da se u njima izvježbaju na tako savršen način, ipak su svi dužni da posjeduju barem bit ovih kreposti.

Sv. Alojzije pak predstavlja nam viziju svega onoga, što Vi na osobiti način u svom programu naglašujete i tražite, to jest čistoću i nevinost. Nevinost i idealna čistoća oboružane su kod sv. Alojzija tolikom snagom, tolikom odvažnošću i tolikom jakošću, da ga čine idealom katoličke mladeži i pravim atletom ljubavi, tako da je znao, da sa svojim slabim tijelom u svom naručju nosi skoro mrtva tjelesa nemoćnika. Sv. Alojzije je zaista mučenik ljubavi i predivan ideal.

Orlički program odgovara Papi-nim željama.

Ne treba da Vam preporučimo, da se sjetite ovih uzora, jer Vas sam Vaš program na njih upućuje.

Mnoge od Vas pitat će Nas, kako će izvršiti ovaj svoj zbilja divni a ti teški program: program borbe protiv sotonne, protiv svijeta i protiv potkuške Vaše burne mladenačke naravi.

Što da činite?

Saznali smo za sredstva, kojima se služite. Ta Vaša sredstva ujedno su i naša.

Nekoja između njih ipak ćemo Vam napomenuti. Ova neka Vam budu kao ugodna uspomena na ovaj posjet svome Ocu i spomen na ovaj lijepljivi čas, što ste ga sproveli u kući svoga Oca.

Znamen Orlova u sv. Pismu: molitva i sv. pričest.

Dva mjesta iz sv. Pisma, koja govore o orlovima, dozivlju Nam u pamet veoma korisne misli.

Kod proroka Izaije čitamo: „Koji se ufaju u Gospoda, promijenit će snagu, dobit će krila poput orla, trčat će, a ne će se umoriti, hodat će, a ne će klonuti.“ (Iz. 40, 31)

Kćeri moje! Duše, koje se uzdaju u Boga, zadobit će snagu Božju. Ufajte se izražava u molitvi. S njom se čovjek uzdiže poput orla. Orlovi, koje je vidio prorok, to su vjerne duše, koje su pune ufanja i pouzdanja. To su duše, koje su duhom i srcem postaju orlovi. Hoćete li da budete pravi orlovi, morate se moliti, i to pouzdanom moliti. Bog molitvi daje svoju milost i svoju snagu. Budete li Vi Orlice oboružane tom snagom, Vi ne ćete posrnuti, jer će tada Božja snaga biti Vaša snaga. Vi ćete tako biti prave Orlice Isusa Krista. Lejjet ćete, a nikad se ne ćete umoriti niti ćete klonuti.

Kod sv. Mateja nalazi se jedno drugo mjesto, koje govori o orlovima. Kao što su u prijašnja vremena uz kraljeve bile počasne straže, koje su se nazivale imenom crvenih, bijelih, crnih i drugih orlova isto tako ste i Vi Orlice tjelesna straža svoga Kralja. Sam Isus govori na usta evanđeliste sv. Mateja, a i kod njega se pod imenom orlova razumijevaju duše, koje lete prema Tijelu Isusa Krista. Kada nastane opustošenje svršetka svijeta, mnoge duše ne će znati da nađu Isusa. Vjerne će Ga duše naći i priljubiti će se uz Njega. Pravedne će se duše pomjeti poput orlova. One će znati da Ga nađu. Gdje će biti Isus Krist, tamo će se okupiti i orlovi: „Gdjegod bude tijelo, onamo će se i orlovi kupiti!“ (Mat. 24, 28.)

Česta, po mogućnosti svagdanja, sv. pričest.

Kćeri moje! Ne treba da čekamo svršetak svijeta, da nađemo Isusa Krista i Njegovo sveto Tijelo. Svaki Ga dan možemo naći.

Gdje ćete Ga dakle naći?

Ovo božansko Tijelo naći ćete uvijek čestim i postojanim pohodima Svetotajstvenom Isusu, čestom, po mogućnosti svagdanjom, sv. pričestju, kako ste Vi to i do sada vrlo pohvalno činile, jer upravo oko ovoga božanskoga Tijela treba da se sastanu Orlice.

Uzvišeni poziv Orlica.

I nadalje tako nastavite, pak ćete zbilja tada biti Orlice Kristove.

Budete li tako radile Vi i sve Vaše sestre, koje nose ovo lijepljivo ime, ne ćete pogrešiti. Letjet ćete sve više i više poput orlova i tako ćete biti prava blagodat za porodicu, za školu, za vaskoliku ljudsku zajednicu. Vi Orlice kao kćeri, sestre, zaručnice, majke, učiteljice, radnice nosit ćete u sve društvene slojeve blagoslov i kršćansku obnovu u cijelo ljudsko društvo.

Ove se riječi isto tako odnose i na hrvatske Orlove.

Ove očinske riječi, koje smo upravo Vama Orlicama, upravljamo uz odgovarajuće izmjene i Vašoj braći po imenu — Orlovima.

Papin blagoslov.

Podjeljujemo obilni blagoslov Vama Orlicama, kao što i svima prisutnima, svoj Vašoj braći po imenu i po krvi, svima Vašima milima i dragima, Vašoj dragoj domovini i svoj velikoj porodici kao što Orlica tako i Orlova.

Sv. Ota je kao spomen na ovaj posjet podijelio svima prisutnima proza izdanja nove slike, koja prikazuje Kraljevstvo Kristovo. Tom prigodom dodao je još ove riječi:

Neka se proširi Kraljevstvo Kristovo!

Dajemo Vam prve otiske nove slike Krista Kralja. Ovi prvi otisci govore Vam, da i Orlice i Orlovi treba da budu čuvari Tijela Kralja Kristova, kao što su u stara vremena počasne straže kraljeva nosile ime orlovsko. I Vi stoga radite, da se sve većma proširi Kristovo Kraljevstvo!

Pošto je presv. Mileta preveo na hrvatski ovaj govor Njegove Svetosti, sv. Ota udijelio je svim prisutnim hodočasniciama apostolski blagoslov. Tada Orlice otpjevahu orlovsku himnu, koju je sv. Ota blagohotno s očitim zadovoljstvom saslušao. Sv. Ota još jednom blagosloviše hodočasnike oprostiv se s njima kliknuiši im na hrvatskom jeziku „Do videnja!“ To je osobito razdragalo sve hodočasnike, koji su mu pri odlasku burno pješkali i odusevljeno klicali: „Živio!“

Dan prije na koncu svoje posebne audijencije presv. Mileta predveo je sv. Ocu o. Ambroza Vlahova naraštajskoga referenta Hrv. Or. Saveza. Sv. Ota se interesirao za duhovno vodstvo i broj orlovskoga naraštaja. Osobito ga je obradovao, kad je čuo, da imade već preko 2500 naraštajaca, te je rekao, da na osobiti način blagoslovi hrvatski orlovski naraštaj, eda pomoću Božjom postanu veliki i jaki Orlovi.

Pred novim kombinacijama.

16. t. mj. će se održati u Beogradu važna sjednica šireg opozicijskog bloka, na koju su osim šefova opozicije pozvani i svi istaknutiji članovi. Osim rasprave o radu Nar. Skupštine raspravljat će se na ovoj sjednici o prijedlozima za stvaranje jedne nove političke kombinacije, a eventualno i nove vlade.

Važne izjave dra Korošca o političkom položaju.

Beogradska „Politika“ od 13. t. m. donosi ovu izjavu dra Korošca o političkom položaju:

„Meni već dugo nije glavno, šta govori Radić ili kako stoji sa borbom između Pašića i Maksimovića. Narod je ozlojeđen, što vidi, da svi vodeći i vladajući političari vide svuda samo svoju stranku i svoju stranačku politiku, a ne vide ono, što je danas glavno, ne vide gospodarsku krizu u svima granama privrede i u svima privrednim staležima. Mi stojimo blizu katastrofe i nitko ne zna, kako će se ovo propadanje javiti i uticati na red i mir u državi. Ovakva politika boljše vizira automatski sve bijedne i siromašne državljanke, ne izuzimajući ni činovnički stalež.

Naši ministri su stalno na putu, mjesto da rade i studiraju. Vlada je bez konkretnoga nacrtu za saniranje privredne krize i sve, što će učiniti, bit će opet urađeno samo upola. Mi smo nesretna zemlja. Osam godina smo već ujedinjeni, a ni jedno ministarstvo još nije izradilo nacrt, po

kome bi dosljedno i sistematski radilo. Parlament je na odmoru. Parlamentarci, kao što izgleda ne osjećaju, kako bijednu ulogu igraju u vremenu, kada se sve privredne organizacije, od najviše do najniže, ne prestano i marljivo sastaju, vijećaju, zaključuju, predlažu, kako bi se izšlo iz ove teške privredne krize, a parlamentarci se odmaraju i šetaju po državi. Naši parlamentarci svuda traže neprijatelja parlamentarizmu, govore o krizi parlamentarizma, navode prijedloge za njegovo ozdravljenje, a uistinu oni su najveći krivci zbog svoje nemarnosti i nesposobnosti, što ugled i upliv parlamenta tako rapidno propada i što se o demokraciji, o toj ljepoj ideji našega doba, već s posmiheom govori.

Znam, da i vas takve ozbiljne stvari za sada ne zanimaju. Vi biste htjeli, da znate, šta mislim o Pašiću, Radiću, Maksimoviću i o novoj Demokratskoj Zajednici, koja se tek porodila u Sarajevu. O Radiću neću da govorim. Žalim hrvatski narod, što u sadašnjem vremenu ima

za vođu jednoga Radića. U borbu Pašić-Maksimović ne ulazim, pošto je još nejasno, kakve će ideje služiti kao osnova buduće politike ovih frakcija. Mi ćemo se i dalje držati rezervisano.

Demokratska Zajednica znači korak dalje pojednostavljenju našega rastrzanog parlamentarnog života, a što se tiče programa vidi se iz službenoga komunikeja, da demokratska stranka opet naglašuje „poštovanje i sprovođenje širokih samouprava“. Ovo smo mi Slovenci čitali sa zadovoljstvom. Uistinu nijesmo znali, da će se ustanoviti takva zajednica, a ona ne će ništa promijeniti u našim prijateljskim odnosima, bar koliko se tiče nas Slovenaca. Za našu unutarnju politiku je važno, da je Demokratska Zajednica postala sada druga najjača stranka u parlamentu, što bi moglo doći u obzir, kada se bude mislilo na to, kome bi trebalo dati izborni mandat, pošto se s radikalima dva puta uzalud pravio pokušaj.“

Atentat na Mussolinija.

11. o. m. izvršen je na Mussolinija atentat. Dok se Mussolini vozio iz svoje vile u auto, pritrčao je atentator i bacio pod zadnja kola bombu, koja je eksplodirala tek, kad se auto udaljio nekoliko metara.

U automobilu se nije nikome ništa dogodilo, osim što je bomba, većinom lakše, ranila sedmoricu prolaznika.

Po napšenju atentator je izjavio, da se zove Ermete Giovanni, star 26 godina, zanimanjem klesar iz Castelnuova u Toskani, a kasnije je kod ponovnoga preslušavanja tu svoju izjavu u toliko promijenio, da se zove Gino Lucetti rodom iz Avenze, pokrajine Massa Carrara. Suvije je izjavio, da je u posljednje vrijeme živio u Nizzi, a kako nije mogao da dobije putnicu za Italiju, ukrao se u Marseille na parobrod bez dokumenata i došao u Italiju s nakanom, da ubije Mussolinija.

Iza atentata su svi ministri, poslanici i istaknutiji vode fašista došli, da Mussoliniju čestitaju. U svim mje-

stima Italije priredene su manifestacije. U Rimu je Mussolini održao govor na balkonu palače Chigi, a fašističke mase su spalile nekoje opozicione listove.

Policija je pvela energično istragu, pa su u noći između nedjelje i ponedjeljka izvršene pretrage u radničkim predgrađima i izvedena brojna uapšenja. Do 300 uapšenika je preslušano i zatvoreno u tamnicama Regina Coeli.

Mussolini je naložio ministru pravde, da izradi zakonski nacrt, kojim se opet u Italiji uvada smrtna kazna za atentate na kralja, ministarskoga predsjednika, proti sigurnosti režima, a također bi polpadali pod smrtnu kaznu i svi oružani otpori i zločini, koji uznemiruju javnost, kao i atentati na sakupljeni narod.

Povodom atentata sve su talijanske novine, a i sam Mussolini, u svom govoru napali Francusku, koja pruža gostoprimstvo neprijateljima fašizma, pa prijeti opasnost spora sa Francuskom.

govor nadajući se, da će barem na koncu čuti izvještaj. Dr Anđelinović opomenut od mjesnoga odbora, prozbori o konvencijama par riječi, koje nam oduzeše i ono malo nade, koju smo gojili u povratak našega novca.

Ne zamjeramo dru Anđelinoviću, što nas nije znao izvjestiti, kako glasi ta konvencija, nego zamjeramo onim osobama iz našega sela, koji ga poslaše, odnosno pozvaše amo, da pod plaštem izvještaja o kasi Garibaldi ostvare svoje želje o osnutku demokratske (bolje rečeno srpske) stranke. Zamjeramo također, što se trošak za ručak pokrio od svote, koju smo mi mornari sakupili, da naplatimo trošak onima, koji se zauzimaju za naše dobro.

Mornar.

Nakon pobune u Španiji.

Ratno vijeće u Madridu vodeći proces protiv uzročnika nedavne pobune artiljerijskih oficira osudilo je na smrt slavnoga komandanta artiljerije, dok je 45 oficira osuđeno na doživotnu tamnicu.

Oslanjajući se jedino na bajunete Primo de Rivera može ipak jednoga dana doživjeti, da se one konačno okrenu protiv njega i da ga za čas svrgnu sa njegovoga diktatorskog mjesta, kao što se to nedavno dogodilo i jednom grčkom diktatoru, koji je bio sigurno uvjeren, da će vladati decenijama.

Fuzija dalm. zemljoradnika.

Zemljoradnički vođe u Dalmaciji videći, da im desničari bježe u Davidovićeve demokrate, a ljevičari u radićeve, tako da bi oni na kraju zbilja mogli ostati generali bez vojske, 12. t. m. sastadoše se na konferenciju u Splitu, kojoj je prisustvovao i zemljoradnički vođa nar. poslanik G. Joca Jovanović-Pižon.

Sa ove konferencije izdan je komunikej, u kome se kaže da je poslije svestrane i temeljite izmjene misli konstatirana jednodušnost pogleda, pa je tako izglađen spor između dva krila zemljoradničke stranke u Dalmaciji (t. zv. ljevičara i desničara), tako da nema nikakvih razmimoilaženja. Dalje se kaže, da

će se 1. studenoga sazvati kongres zemljoradničke stranke. Za pripremu toga kongresa izabran je posebni odbor od šest lica. Pretresano je agrarno pitanje i osuđen je rad radikalne stranke u tom pitanju, pošto se ona pokazala kao zaštitnica vlasnika i kao neprijatelj sirotinje u Dalmaciji.

Upućeni međutim tvrde, da konferencija nije imala o tome prava da rješava, jer na nju nijesu bili pozvani svi delegati niti sve težačke sloge. Među većinom pristaša stoga vlada veliko nezadovoljstvo i prijeti potpuni raspad obju krila dalmatinskih zemljoradnika.

Protuengleska akcija u Kini.

Protuengleska akcija u Kini sve više raste. Vupejfu objelodanjuje jedan protest protiv postupka Engleza na rijeci Jangtse. Trgovačka komora u Kantonu sprema bojkot nad engleskom robom. Prema informacijama „Timesa“ japanska vlada stoji na stanovištu, da se ona mora držati po strani, pa i u slučaju intervencije, jer treba dobro promisliti, da bi svaka intervencija mogla prouzrokovati neprijateljstvo.

„Demokratska Zajednica“.

Poslanici demokratske i muslimanske stranke na svom sastanku u Sarajevu 12. t. m. odlučili su se na zajednički parlamentarni rad. Tako je došlo do fuzije tih dvaju klubova u „Demokratsku Zajednicu“. Novi klub ima sada 51 poslanika i najjači je klub u parlamentu iza radikalne. Ova fuzija primljena je kod demokratskih krugova s velikim zadovoljstvom. — I ako tim korakom nije muslimanska stranka prešla potpuno na srpsku stranu, ipak se očituje približavanje srpskoj orijentaciji. To se veoma slabo dojmilo svih hrvatskih krugova, koji pripisuju krivnju zloj Radićevoj taktici i demagogiji, kojom je pokvario simpatije muslimanskih masa i inteligentata u Bosni, koje su oni gojili prema hrvatstvu.

Engleski štrajk.

Sva udruženja vlasnika rudara osim udruženja iz Warwickshirea zaključila su, da je nemoguće prihvatiti pregovore sa rudarima niti povjeriti kakvom udruženju zastupstvo o pregovorima. S tim nastupaju nove komplikacije u engleskom rudarskom štrajku.

Oko revizije ustava u Francuskoj.

Bivši predsjednik franc. republike Millerand na pitanje suradnika lista „Intransigent“, da li je potrebna revizija ustava francuske republike, odgovorio je, da je revizija ne samo potrebna, nego i moguća, ali je treba provesti na miran i legalan način. Već odavno je zapaljeno, kako francuske institucije teško trpe zbog premoći legislativne nad eksekutivnom vlasti. Retorna državnoga ustava treba da se provede po sudu Millerandova na regionalističkoj osnovi. Treba Pariz odtjereti, stvarajući lokalne samouprave, sabore u centrima pojedinih provincija. Primjer Alzacije i Lorene treba da pokaže Francuskoj način, kako treba riješiti cjelokupni problem. Na bazi regionalnih samouprava francuski će se problem najsavremenije riješiti. — Tako Mille-

Stradanje naših mornara. - Promašeni agitacioni pohod dra Anđelinovića.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

VELI IŽ, 3. rujna 1926.

Po raznim novinama se na dugo i široko pisalo o neptunskim i beogradskim konvencijama, koje je naša država sklopila s Italijom.

Ratifikacijom tih konvencija, koje su štetne za našu državu, osjetit ćemo udarac i mi mornari iz Velog Iža.

Dok smo navigirali na Lloydovim parobrodima, morali smo mješovito doprinasti dosta veliku svotu u fond talijanskoga pripomoćnog društva „Garibaldi“. I ako po statutu društva taj novac pripadana, uslijed konvencije s Italijom dobit ćemo samo 37%, od uložene svote. Ako kažem, da bi nas 250 mornara iz Velog Iža imalo primiti 250.000 tal. Lira, a primiti ćemo samo 90.000, razumljivo je, da nam se duša punim pravom bunji na ovu nepravdu.

Stoga smo se obratili mnogim zastupnicima u Beograd, da kod ratifikacije nastoje, da se popravi ova nepravda. Priopćeno nam je, da se nar. poslanik dr Grgo Anđelinović zauzeo, da se ta nepravda odstrani i da će nas o tome usmeno izvjestiti. Ta nas je vijest obradovala te smo željno očekivali dolazak dra Anđelinovića. Isti je došao 30. VIII Mjesni odbor, koji se za to konstituirao, da preko njega pojedini mornari iznesu svoje zahtjeve za povratak njihovoga novca, spremio mu je ručak. Međutim su se seljani i žene odsutnih mornara sakupili u prostorije mjesne Čitaonice, da saslušaju izvještaj. Mjesto toga izvještaja držao je dr Anđelinović politički govor hvaleći demokratsku stranku, a kritizirajući druge. Narod je — i ako nerado — slušao taj

rand. I nijednom ozbiljnom političaru u Francuskoj nije palo na pamet, da ga proglasi separatistom i antidržavnim elementom. A kod nas? Tko se samo usudi, da kritizira naš centralizam i na veliku korist same države zagovara autonomije, udara mu se žig separatizma i antidržavnosti!

NASI DOPISI.

RAVNI KOTARI, 10. rujna 1926.

Ovaj kraj naše kršne, ali ispačene Dalmacije, kakvih li sve ne proizvljuje vremena! Bogatih slika i neiscrpivoga materijala podaje taj kraj i najsnažnijem Gogolju, koji bi imao divne junake: a la Čičikov svoga omljubljenog romana „Mrtve duše“.

Da, zemlja je to Gogolja romana, uz koju su se zemlju privezali bijedni kmetovi, uopće Hrvati, koji robuju pod nezasićenim vlastelima, državotvornim elementima, pionirima velike prosvjete. Neka nam govori sam primjer!

Pod Benkocem u mjestu B. u zatijahu svoga poštenog života živi seoski trgovac. Nije dao mira nekim obilazećim vukovima, koji su vrebali na njegovo odlučno držanje u svom nadasve hrvatskom uvjerenju, jer je uz to bio i dobar katolik. Ti neobični gosti često su ga napadali i prijetili su mu se sa izgonom iz trgovačke karijere. No davali su mu i druge izjave: Bit ćeš od svega oprošten, a još k tome dobit ćeš za nagradu 30.000 Din, ako prodáš svoje uvjerenje. Grozna zbilja alternativna! Jadnik u stisci i pred najljućim neprijateljem, budućim predviđenim gladom, uzmakne te privodi na kupoprodaju i primi odmah 30.000 Din. To se zbilja pred 4 godine.

Kad iznenada nakon jedne godine dođe mu nenadana vijest, da milosrdnom bivšem sucu „isplati“ sav dug. Nakon opravdanih ispričavanja morao je da mu povratu samo 15.000. Ne prođe dugo, otprg 5-6 mjeseci, bi ponovno pozvan pred „suda“, da mu povratu ostalih 15.000. Nesretni bijednik u skrajnjem siromaštvu ne smogne jedva 10.000, dok mu ostalih 5.000 rečeni „dobrotvor“ velikodušno oprosti.

Ovoliko na opće znanje bez komentara!

ORLOVSKI VJESNIK.

Pozdrav sv. Oca orlovskom sletu u Požegi. Sa glavne skupštine HOS poslan je sv. Oca Papi Piju XI. brzojavni pozdrav, na koji je Sv. Otac poslao preko državnoga tajnika kardinala Gasparri ovaj brzojavni odgovor: „Njegova Svetost veoma ganuta dubokim sinovskim stovanjem hrvatskoj katoličkoj mladeži, sabranoj na glavnoj skupštini, zahvaljuje i želi, da djelatnost uvijek raste i udiše direktive svete stolice te šalje od srca apostolski blagoslov.“

Izvjestaj o orlovskom sletu u Požegi moramo upotpuniti u toliko, što zabunom nije spomenuto u izvještaju, da su brzojave poslali i presvij. g. pomoćni biskup dubrovački mgr. Barbić, a u ime beogradskoga nadbiskupa konsultor preč. g. dr. Wagner. Također nije spomenuto, da je brzojavni pozdrav poslao i franjevački provincijal mnogopostovani o. dr. Petar Grabić. — Kako je veliki interes i značenje imao or-

lovski slet u Požegi, može da se vidi iz velikoga broja brzojava, koje je dobio HOS prigodom orlovskoga sleta u Požegi. Tako je na pozdrav sv. Ocu i biskupima primio HOS jedan brzojav od sv. Oca, jedan od apostolske nuncijature iz Beograda, zatim 13 brzojava i sedam pisama od preuzv. i presvij. gospode nadbiskupa i biskupa. Nadalje je HOS dobio pozdrav od 18 franjevačkih samostana, zatim od 20 nezastupanih orlovskih društava i tridesetorice katoličkih inteligenata i orlovskih radnika. — Katolička štampa uglavnom je mnogo pažnje posvetila požeškom sletu, dok ga je liberalna nastojala zaštititi ili je pisala o nje-mu neistinito i tendenciozno. Opsežno je pisao o sletu i ljubljanski „Slovenec“. Na slet se obazreo i „Osservatore Romano“, koji je donio i lijepi prikaz o hrvatskom Orlovstvu. O sletu pisali su i neki listovi katoličke mladosti u inostranstvu te orlovski listovi u Sloveniji i Českoj. — Po općem priznanju orlovski slet u Požegi svršio je svojim najvećim uspjehom, ma da to liberalna štampa ne će da prizna, što je posve i razumljivo.

Čehoslovački Orlovi hrvatskoj braći. Na brzojavni pozdrav, koji je sa požeške glavne skupštine poslan bratskom Čehoslovačkom Orlovskom Savezu, dobio je ovih dana Hrvatski Orlovski Savez ovaj odgovor: „Središnje vijeće Čehsl. Orla zahvaljuje Vam toplo na brzojavnom pozdravu sa Vašega sleta u Požegi, te se raduje Vašem uspjehu. Čehoslovačko i hrvatsko Orlovstvo stvorila je jedna te jedna ista ideja. Zajednički smo trpjeli i radovali se, zajednički smo se borili i pobjeđivali, pa će konačna pobjeda biti naša. S bratskim pozdravom! Za vijeće: Dr Danek.“

Orlovka Straža. Prošlih dana izišao je prvi broj ovoga glasila Hrvatskog Orlovskog Saveza, koji će u buduću redovito izlaziti svaki mjesec. Orlovka Straža bit će uređivana tako, da će zadovoljavati potrebama hrvatske orlovske organizacije. List će uređivati posebni redakcionalni odbor. U listu saradivati će najbolji naši kulturni radnici i radnici u našem orlovskom pokretu. Potreba ovoga lista već se davno osjećala. Pretplatnici Organizacijskoga Vjesnika, koji su uplatili pretplatu, dobivat će list do konca ove građanske godine besplatno, dok je za ostale pretplata do konca godine Din 10.

Novi Orlovski kalendar naručuje se kod Malinara Jeronima, Zagreb, Pejačevićev trg 15. Cijena je komadu 10 dinara.

Nova orlovka knjiga. U nakladi Hrvatskog Orlovskog Saveza iziši će uskoro knjiga predsjednika HOS-a brata dra Ive Protulipa: Hrvatsko Orlovstvo. U toj knjizi prikazuje dr Protulipac ideje vodiljice i razvoj hrvatskog Orlovstva. Knjiga se očekuje s velikim zanimanjem. Već je u tisku. Stajat će Din 15, a naručivati će se kod Društvene Nabavne Zadruga u Zagrebu, Pejačevićev trg 15.

Nova orlovka društva. Obzirom na česta osnivanja novih orlovskih društava predsjedništvo je HOS, zaključilo, da su svi osnivači takvih društava dužni, da se obrate prije na HOS. Bez prethodne obavijesti predsjedništvu Saveza ne smiju se osnivati orlovka društva.

„ŠIBENIK“.

Naš Putnički Ured, prigodom posjeta engleske flote, štampao je letak od dvije stranice teksta na engleskom jeziku sa slikom katedrale i Krke (slapa). Format nije najzgodniji. Stvar je po sebi dobra i pohvalna. Sadržaj je zgodno probran. No baš zato, jer je Putnički Ured ovo štampao, trebalo je izbjeći svim pogreškama. Tako ne znam, čemu se ne priznaje, da je Juraj Orsini glavni arhitekt naše katedrale, kad je to dokumentima utvrđeno. Naša katedrala ima znatan karakter dalmatinske građevne osobine, pa je (rekao bih) i sam Juraj to istakao nazvavši sebe „Dalmatincem“. Gradnja katedrale nije dovršena 1530., nego 1536., pače sa nutarnjim detaljima 1555. Također Loža nije dovršena 1540., nego 1542. Crkvu sv. Ivana nije gradio Pribislavić, nego je Ivan Pribislavić zajedno sa Nikolom Fiorentincem izgradio stubu uz crkvu. Kaže se, da je uz istu crkvu reljef *Snimanje Krista* (Fiorentinčev), a u njoj lijepi afreski i plafond. No ovo se odnosi na Novu Crkvu. (Mislim, da se tu uvukla štamparska pogreška.)

Ako mi u Šibeniku ne pazimo na ovakve stvari, tko će drugi? Baš se o Šibeniku iznose u štampi najgroteskije pogreške, koje već jednom moramo utući, a ne i sami širiti.

D. K. S.

Razne vijesti.

Jugoslavenski novinski katalog. Vodeći jugoslavenski oglasni zavod „Publicitas“ d. d. Zagreb, Gundulićeva ul. 11. izdao je prigodom Zagrebačkoga Zbora novu nakladu njegovoga popularnog novinskoga kataloga. Ovaj katalog razdijelit će se interesitima besplatno.

IZ GRADA I OKOLICE.

U proslavu trećega rođendana kraljevića Petra paljeni su topovski hici, održana služba Božja u Stožarij Bazilici i svečano blagodarjenje u pravoslavnoj crkvi, čemu su prisustvovali predstavnici vlasti, društava i korporacija. Uvečer je „Šibenska Glazba“ na Poljani priredila koncert.

Otvor Gradske Štedionice. U nedjelju jutro 12. o. mj. obavljen je svečani otvor Gradske Štedionice. Gradonačelnik dr. Kožul održao je sa balkona Štedionice govor istaknuvši važnost i svrhu osnivanja Štedionice. Zatim je štedionicu predao članovima uprave preporučivši im, da savjesno upravljaju s njom, kako bi ta ustanova mogla da donese koristi našem gradu i bijednom seljaku, koji je radi bijede zapao zajmovima u ruke lihvara. U ime uprave je odvratio g. A. Lušić obećavši, da će svim silama poraditi oko napretka Štedionice i pokazati se pravednim prema svima. Iza toga je „Šibenska Glazba“ odsvirala himnu i nekoliko komada. — Općina je ovom prigodom izdala poseban proglas na građane i općinare. — Štedionica je 13. t. mj. u ponedjeljak počela redovitim poslovanjem.

Proslava blagdana Male Gospe. U varoškoj župskoj Crkvi proslavljen je i ove godine svečano blagdan Male Gospe, kojoj je sama crkva posvećena. Uoči samoga dana čitava crkva i zvonik bili su rasvijetljeni morem žarulja, dok su u šematoriju čitavu večer paljeni vatrometi, a

„Šibenska Glazba“ na Poljani koncertirala. Na sam blagdan prepozit Kaptola i Apost. protonotar presv. g. mgr. N. Truta odslužio je svečanu potifikalnu sv. Misu, a popodne je po običaju bila vrlo lijepa, zbilja impozantna procesija sa slikom Gospe. Procesiji je prisustvovala silna množina svijeta, vojska i „Šibenska Glazba“. Prigodnu je propovijed održao župnik mp. O. P. Silov. — Istoga dana održali su se uobičajeni sajmovi u Vrpolju i Skradinu.

Nar. poslanik i podsekretar min. saobraćaja g. Košutić boravio je prošlih dana u našem gradu te se sastao s vodstvom i pristašama HSS.

Koncerat „Šibenske Glazbe“. U nedjelju je koncertirala „Šibenska Glazba“ u areni hotel „Kosova“. Birani program sve prisutne je potpuno zadovoljio. Doznajemo, da će takve koncerte često priređivati.

Gradnja pristana će se nastaviti. Nekidan smo javili, da je gradnja pristana obustavljena radi pomnjanja kredita. Sada doznajemo, da je ministarstvo saobraćaja doznalo u tu svrhu Din. 1.900.000, pa će se radovima odmah nastaviti.

Dolazak trogirske Glazbe. U nedjelju 19. ov. mj. u 11 sati podne parobrodom „Kaštela“ dolazi „Narodna Glazba“ sa izletnicima iz Trogira. Poslije podne u 6 sati priređuje promenačni koncert na Poljani Kr. Petra.

Rasprava, koja se prošlih dana vodila protiv napadača na poštanski auto na pruži Obrovac—Gračac, odgođena je, i to stoga, što je iz Bihaća stigla brzojavna vijest, da je tamo uapšen još jedan od glavnih napadača, imenom Tomljenović. Radi toga novog uapšenja, koje će donijeti više svijetla u samu stvar, bilo je nužno, da se rasprava prekine, kako bi se mogli ispitati i novi svjedoci.

Četvororazredna vježbaonica. Ove školske godine dobila je mješnuta učiteljska škola modernu četvororazrednu vježbaonicu, koja posjeduje potpuno novo pokućstvo i učila, a uređena je po uzoru najmodernijih škola.

Hotel „Krka“. Radovi oko preuređenja ovoga hotela vrlo lijepo napreduju, pa će otvorenjem novoga hotela Šibenik vrlo mnogo dobiti. Kako se hotel nalazi u najprometnijem dijelu grada, na obali, gdje pristaju svi parobrodi, a uređen će biti po uzoru modernih hotela s kavanom i restauracijom u prizemlju, gdje će biti dnevno koncerti, pa s modernom uređenim sobama za spavanje, a uz to centralno grijanje, hladne i tople kupke, telefon i t. d., posjetnici će moći da u njemu nađu sve udobnosti.

Na zgradi obiju gimnazija izvedeni su ovih praznika zauzimanjem direktora g. Belasa neki popravci. Tri razreda su nanovo uređena, a cijela škola obojadicana.

Natječaj za 30 p. t. t. pripravnika. Ministarstvo Pošta i Telegrafa raspisalo je natječaj za 30 p. t. t. pripravnika I. i II. kategorije na području Direkcije Zagreb, Ljubljana i Split. Za pripravnike I. kategorije primat će se neoženjeni i neudati kandidati, koji su svršili II. fakultet, a za pripravnike II. kateg. oni, koji su s uspjehom svršili srednju školu sa ispitom zrelosti. Informacije glede ostalih uslova davat će upravnici pošta.

iz srednjih škola. Početkom školske godine 1926/27 upisalo se u mjesnu reformnu realnu gimnaziju i Veliku Gimnaziju svega 765 učenika, a u Učiteljsku školu 265.

Almanah „Jedra“. Umoljeni smo od Uprave Almanaha, da donesemo sljedeću obavijest: Ovih će dana Almanah „Jedra“ biti razaslat svima našim prijateljima. Svakome primjetku je priložen ček i molimo sve, kojima bude upućen, da novac odmah pošalju (20 Din), a ako je moguće, da se istom pošiljkom sjete i kakvom pripomoci, jer je trošak za štampu i opremu prevelik i jedino se na taj način nadamo pokriliti deficit, koji je nastao. Ako koji prijatelj ne prima poštom Almanaha, a želio bi ga imati, neka se obrati na Upravu (Šibenik 729). — Uprava Alm. „Jedra“.

„Hrvatski Rauša“ traži 20 do 30 dječaka naučnika od 14 do 17 godina za tekstilnu tvornicu u Oroslavju (proizvodnja vunene i pamučne tkanine). Dječaci moraju biti potpuno zdravi, dosta tjelesno razvijeni, pošten i marljivi, sa najmanje 4 razreda pučke škole, a pred-

nost će imati oni s nekoliko razreda srednje škole. Naučnici imat će u pomenutoj tvornici potpunu opskrbu, a bit će po Radišinom nadzorniku za cijelo vrijeme naukovanja nadzirani i odgajani. Uprava pomenute tvornice svojim savremenim uređajem, načinom rada i postupkom pružit će naučnicima mogućnost, da se potpuno u ovoj struci usavrše. Kako je kod nas ova grana obrta tek u zametku, to će svaki od ovih naučnika imati prilike, da danas sutra postane važan član u životu naše narodne privrede. Dječaci, koji gornjim uslovima odgovaraju i imaju želju, da izuče ovo zvanje, neka svoje propisane molbe odmah i najhitnije sa svima ispravama uruče našoj organizaciji u svom mjestu, koja će iste pregledati, eventualno upotouniti i na postupak središnjici „Hrv. Radiše“ dostaviti.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu Anke Colombo: Obitelj Josipa Tarle Din 30; Aleksandar Šupuk Din 25; Stjepan Karković, Obitelj Ante Ungara, Obitelj Battigelli, Vinko Matačić, Pavao Groleš i Mate Benković po Din 20; Obitelj Vica Matkovića Din 15; Stjepan Scotti Din 12; Obitelj Bačinić, Obitelj pk. Jurja Grimani, Vladimir Kulić, Stjepan Marković

dr Spiro Šeć po Din 10. Da počaste uspomenu Ilije Krstanovića: Aleksandar Bauhmeister Din 100; dr Jerko Machiedo Din 50; dr Josip Pasini Din 30; Mate Benković, Frane Sunara i dr Vinko Smolčić po Din 20; dr Julije Gazzari i don Jerko Jurja po Din 10. Da počasti uspomenu Anke Vujić: Obitelj Marka Jakovljevića Din 20. Da počaste uspomenu Marka Donadini: Marko Stojić Din 100; Vladimir Kulić i Vilim Beruš po Din 50; Josip Škarica Din 10. Da počaste uspomenu Jakova Granića: Irma Stiasny Din 20; Obitelj Frane Pasini i don Krsto Stojić po Din 10. Da počasti uspomenu Stjepana Skarpe: Vicko kan. Skarpa Din 10. Mjesto brzojavne čestitke prigodom vjenčanja Mellas-Torre: Dr Martin Čičin-Sain Din 20. Da počasti uspomenu Luce Dunkić: Grgo Maričić Din 10. Da počasti uspomenu J. Carević: Obitelj dra Jure Jurina Din 20. — Svima darovateljima Uprava najharnije zahvaljuje.

„ITO“ pasta za zube - najbolja.

TRAŽIMO

za tamošnji okrug jednog
OFFICIAL DAELER
(okružnog zastupnika)

Udoban posao sa pisačega stola. Bez stručnoga znanja. — Znanje njemačkoga jezika potrebno. Dohodak 100-150 dolara mjesečno i kao nuzna-postenje. Upiti pod „FORDSYSTEM 190“ na oglasni zavod INTERRE-KLAM d. d., Zagreb 1-78. Strossmayerova 6.

RADIONA SVAKOVRSNIH BAČAVA: Eönig i Kosmat, Zagreb, Klaučička cesta 9. Imade na skladištu u svakom izboru nove i rabljene uz dnevne cijene. Vanjske se narudžbe obavljaju brzo i savjesno.

JAVNA ZAHVALA.

Od srca zahvaljujemo svima, koji su na bilo koji način imali učešće u teškoj nesreći, koja nas je zadesila gubitkom naše neprežaljane Sonje. Šibenik, 9. rujna 1926.

Dr Marko Jure i Ruža Domiaš.

OBJAVA.

Monopolskom Stovarištu u Šibeniku potrebne su podese prostorije za kancelarije i magazin za duvanske preradevine.

Ponude treba dostaviti najdalje do 20. septembra ove god. ovom Stovarištu, a za sastav ponude i za eventualne informacije interesujuća lica mogu se obratiti svakoga dana u vreme uredovnih satova kod Monopolskog Stovarišta u Šibeniku.

Iz Kancelarije Monopolskog Stovarišta u Šibeniku M. S. Br. 1353 od 30. augusta 1926. god.

Mandula i Meda

kupujem svaku količinu.

Cijenjene ponude sa naznakom količine i cijene te uzorkom možno priposlati na naslov:

Herman Licht
Zagreb, Bregovita 5.

Vlasnik, izdavalac i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku. — (Predstavici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

ĐAČKIM RODITELJIMA PRIVATNIM I REDOVNIM ĐACIMA SREDNJIH SKOLA

Profesori privatne gimnazije „Hajduković“ (koja se je preselila za stalno u ul. Njeguševe br. 47) završili su ljetni kurs sa ODLICNIM USPJEHOM i otpočeli napisivati učenika za spremanje iz svih predmeta za svih osam razreda gimnazije. Predavanja za novi kurs počinju 20. septembra t. g. U ovoj školi postoje kursevi, dnevni i večernji, i to:

1. ZA PRIVATNE UČENIKE-CE, koji žele da privatnim putem svrše jedna ili više razreda gimnazije, kako bi nadoknadili izgubljene školske godine.

2. ZA PRIVATNE UČENIKE-CE, koji su iz ma kojih razloga ostali bez škole, a ista im je potrebna. Privatni učenici-CE, koji su u državnoj ili ma kojoj drugoj stadiji, te im zbog neovoljnog broja školskih godina nije osigurana egzistencija, mogu kao privatni učenici u roku od jednoga kursa položiti po nekoliko razreda.

3. ZA REDOVNE UČENIKE-CE, koji su zbog slabih ocjena, bolesti, isključenja ili ma iz kog drugog razloga izgubili svoju školsku godinu, mogu u ovoj školi sve nadoknaditi.

4. ZA REDOVNE UČENIKE-CE iz drugih stručnih škola, koji žele gimnaziju, mogu je preko ove škole za kratko vrijeme dobiti.

SVI UČENICI-CE, zanatlije, činovnici i ostali, kojima iz ma kojih uzroka su potrebni gimnazijski razredi, mogu ih dobiti za kratko vrijeme, ako se upišu u ovu školu.

Svaki učenik-CA ove škole na kraju kursa polaže ispit pred komisijom državnih profesora, te svjedočinstvo o svršenom razredu dobiva iz državne gimnazije, koje ima istu vrijednost, kao da je bio redovan učenik državne gimnazije.

ANGAŽOVANI SU SAMI STRUČNI, I NAJSPREMNIJI PROFESORI (KOJI RADE I U DRŽAVNIM GIMNAZIJAMA) te je svakom marljivom učeniku-CI uspjeh osiguran.

Sprema poznata kao najbolja. Škola radi već nekoliko decenija. Uslovi vrlo povoljni (vojnici i niži činovnici plaćaju polovinu).

Za iznalaženje stanova (sa ili bez košte) za učenike iz unutrašnjosti (koji sami ne mogu to učiniti) stara se uprava i za sve vrijeme vodi nadzor nad njima.

Detaljnija obavještenja daje i upis vrši svakoga dana

D. POPOVIĆ — BEOGRAD

Ul. Njeguševe 47. (kod Slavije) Tel. br. 16.—63.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 336.

Najveći Dalmatinski zavod na združnom temelju.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamačuje.

Obavlja sve bankovne poslove najkulatnije.

Kupuje devize i valute uz najpovoljniji dnevni tečaj.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLASTITA ZGRADA
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67.

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAČUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.